

مقاله پژوهشی: الگوی قدرت نظامی ج.ا.ایران بر اساس فرهنگ مهدویت

محمدحسین دهقان^۱

تاریخ دریافت: ۹۹/۰۹/۱۲

تاریخ پذیرش: ۹۹/۱۲/۰۹

چکیده

راهبرد انتظار؛ یعنی کلان‌نگری و به‌کارگیری انواع ظرفیت‌های مادی و معنوی برای ظهور امام زمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف). یکی از ظرفیت‌های مهم و اساسی، سازماندهی قدرت نظامی هوشمند مبتنی بر فرهنگ مهدویت است. قدرت ملی شامل جغرافیا، اقتصاد، سیاست، فرهنگ، علم و فناوری، سایبری و توان نظامی می‌باشد. هدف این پژوهش تبیین قدرت نظامی ج.ا.ایران به‌عنوان پایه و اساس دفاع و امنیت و مهم‌ترین رکن قدرت ملی، در سه بُعد نرم‌افزاری، سخت‌افزاری و هوشمندی است. این پژوهش به روش زمینه‌ای - موردی انجام گردیده و از نوع کاربردی می‌باشد. روش گردآوری اطلاعات میدانی و کتابخانه‌ای بوده و جامعه آماری ۲۰۰ نفر که با استفاده از فرمول کوکران جامعه نمونه ۸۶ نفر می‌باشد. نتایج تحقیق حکایت از آن دارد که قدرت نظامی مبتنی بر فرهنگ مهدویت، در بُعد نرم‌افزاری شامل مولفه ارزش محوری با ۱۴ شاخص و مولفه سرمایه انسانی با ۱۰ شاخص می‌باشد. قدرت نظامی در بُعد سخت‌افزاری شامل مولفه توان محوری با ۶ شاخص و مولفه قابلیت محوری با ۹ شاخص است. قدرت نظامی در بُعد هوشمندی شامل مولفه دانش محوری با ۸ شاخص و مولفه فناوری - محوری با ۵ شاخص می‌باشد. پایه و اساس قدرت نظامی، نیروی انسانی ارزشی و دانشی است.

کلیدواژه‌ها: قدرت نظامی، الگوی قدرت نظامی، فرهنگ مهدویت، قدرت ملی

مقدمه

واکاوی جریان مهدویت در روایات نشان می‌دهد هنگام ظهور امام مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) حکومت‌ها و دولت‌های ظالم و مستبد نابود شده و حکومت آن امام جایگزین آنها می‌گردد. بنابراین دولت‌ها و حکومت‌های فاسد منقرض شده و حکومت دینی امام مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) در جهان تشکیل خواهد شد. تشکیل حکومتی بی‌رقیب و مقتدر توسط انسانی صالح و شایسته، نویدبخش امنیتی فراگیر در جامعه جهانی است. مبحث مهدویت در اسلام و مبحث مصلح جهانی در ادیان، به منزله فلسفه تاریخ تلقی می‌گردد. بحث مهدویت که تقریباً می‌توان گفت در تمامی ادیان و همین‌طور در تمدن‌های کهن نیز به چشم می‌خورد، به‌عنوان انگاره‌ای مذهبی و ابرملمی، به‌شدت انگیزه و رسالت جهانی شدن را داشته و در جایگاه یک حقیقت مشترک بین‌الادیانی در میان همه ادیان بشری، از ادیان توحیدی گرفته تا ادیان غیر توحیدی، به‌دلیل وجود مفاهیمی مشترک نظیر «نجات» از قابلیت ایجاد تعاملی مناسب در میان تمام جوامع نیز بهره‌مند است (درویشی متولی، ۱۳۸۸: ۷۳). قدرت نظامی یکی از مولفه‌های قدرت ملی و تأمین‌کننده منافع ملی هر کشور است، قدرت نظامی عبارت است از توانایی مادی و معنوی یک ملت برای محافظت از کشور و منافع ملی و یا کمک به متحدان برای دستیابی به اهداف ملی است، بنابراین قدرت نظامی دارای دو بعد کمی و کیفی است که شامل عوامل فیزیکی، غیرفیزیکی و برترساز می‌شود (دانش - آشتیانی، ۱۳۹۰: ۳۸). قدرت نظامی زمانی موثر است که بر اساس اسناد بالادستی، آرا و اندیشه‌های نظامی حاکمان و رهنامه‌های موجود می‌باشد.

آموزه مهدویت در طول تاریخ فرهنگ اسلامی همواره مورد توجه اندیشمندان اسلامی بوده و هیچ آموزه دیگری به اندازه آن اهمیت نداشته است؛ اما با وجود این اهمیت، متأسفانه همانند یک نظریه و راهکار مهم مورد توجه در امور دفاعی - امنیتی قرار نگرفته است. از این رو بر فرهیختگان است که در این باره به ژرف اندیشی و فرهنگ‌سازی پردازند تا مهدویت آنچنان که شایسته است و در متون دینی ما سفارش شده، مورد توجه اندیشمندان نظامی در حوزه دفاع و امنیت قرار گیرد. چالش اصلی عصر حاضر ظلم و بی‌عدالتی ناشی از غیبت امام زمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف) می‌باشد، برخی از سیاستمداران و نظامیان برای ایجاد

عدالت و ریشه کنی ظلم، بیشتر به دنبال قدرت نظامی در چارچوب عوامل مادی و تجهیزاتی می‌باشند. در این مقاله پژوهشگر به دنبال تبیین قدرت نظامی ارزش محوری می‌باشد که پایه و اساس آن سربازان مخلص امام زمان هستند. بنابراین آنچه که ذهن پژوهشگر را به عنوان مسئله اصلی تحقیق به خود جلب نموده این است که ابعاد، مولفه‌ها و شاخص‌های قدرت نظامی ج.ا.ایران بر اساس فرهنگ مهدویت کدامند؟

اهمیت و ضرورت تحقیق در قالب گزاره‌های زیر بیان می‌گردد:

۱- موجب اقتدار دفاعی ج.ا.ایران در سطح منطقه و جهان می‌گردد، میزان اهمیت، اولویت‌بندی و رابطه بین ابعاد، مولفه‌ها و شاخص‌های قدرت نظامی ج.ا.ایران مبتنی بر فرهنگ مهدویت مشخص می‌گردد.

۲- گرچه ممکن است در حال حاضر افراد جامعه کمتر در مقابل همدیگر احساس مسئولیت داشته باشند اما در جامعه‌ای که «فرهنگ انتظار» در آن رواج داشته باشد و به درستی نهادینه شود، افراد در برابر سرنوشت هم‌دیگر احساس مسئولیت می‌کنند و مسئولیت‌پذیری را برای خود وظیفه‌ای دینی تلقی می‌کنند.

۳- فرهنگ مهدویت زمینه همگرایی مسلمانان را برای مبارزه با تروریسم فراهم می‌نماید.

۱-۴. سؤال‌های تحقیق

۱-۴-۱. سؤال اصلی

ابعاد، مولفه‌ها و شاخص‌های قدرت نظامی مبتنی بر فرهنگ مهدویت کدامند؟

۱-۴-۲. سؤال‌های فرعی

(۱) ابعاد، مولفه‌ها و شاخص‌های قدرت نظامی مبتنی بر فرهنگ مهدویت کدامند؟

(۲) روابط بین ابعاد، مولفه‌ها و شاخص‌های قدرت نظامی مبتنی بر فرهنگ مهدویت

چگونه است؟

۱-۵. هدف‌های تحقیق

۱-۵-۱. هدف اصلی

دستیابی به ابعاد، مولفه‌ها و شاخص‌های قدرت نظامی مبتنی بر فرهنگ مهدویت.

۱-۵-۲. هدف‌های فرعی

- (۱) تبیین ابعاد، مولفه‌ها و شاخص‌های قدرت نظامی مبتنی بر فرهنگ مهدویت،
 (۲) تبیین روابط بین ابعاد، مولفه‌ها و شاخص‌های قدرت نظامی مبتنی بر فرهنگ مهدویت.

۲. ادبیات و مبانی نظری تحقیق

پیشینه‌شناسی

همایش ملی تحت عنوان «فرهنگ دفاعی - امنیتی مهدویت» در آذرماه ۱۳۹۷ توسط دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی برگزار شده و نتیجه آن به صورت محدود منتشر شده است.

یک نمونه مقاله که توسط یکی از پژوهشگران انجام شده، تا حدودی به موضوع تحقیق شباهت دارد «شناسایی عوامل مرتبط با مؤلفه دفاعی - امنیتی جهت استحکام ساخت درونی قدرت نظام با تأکید بر منویات فرماندهی معظم کل قوا». در این مقاله عوامل، شاخص‌ها و متغیرهای، مولفه دفاعی - امنیتی که در استحکام ساخت درونی نظام موثر هستند بیان شده است. (کلانتری، ۱۳۹۶: ۶۱) تفاوت پیشینه یاد شده با مقاله حاضر در نوع شاخص‌ها و متغیرها می‌باشد با توجه به شباهت موضوع، پژوهشگر در این مقاله از روش تحقیق پیشینه بیان شده استفاده نموده‌اند.

مفهوم‌شناسی

۱- قدرت! در فرهنگ فارسی، قدرت را توانایی انجام کار تعریف کرده‌اند. قدرت در عمومی‌ترین سطح، یعنی توانایی بدست آوردن نتایجی که شخص خواهان آن است. بنابراین آنچه که از تعریف و مفهوم قدرت می‌توانیم برداشت کنیم، داشتن توانایی و شرایط مناسب در جهت نیل به اهداف و نتایج مورد نظر می‌باشد. به عقیده «هابز» قدرت عبارت از وسایلی است

که برای دستیابی به امر مطلوبی در آینده در اختیار داریم (منوچهری، ۱۳۷۶: ۳۲). قدرت یعنی واسطه‌ای تعمیم یافته برای تضمین اجرای تعهدهای الزام آورِ واحدهایی در نظام سازمان جمعی، وقتی که تعهدها از لحاظ آثارشان بر اهداف جمعی مشروعیت می‌یابد (راش، ۱۳۷۷: ۵۹). قدرت توانایی افراد یا اعضای یک گروه برای دستیابی به هدف‌ها یا پیشبرد منافع خود است، قدرت یک جنبه فراگیر همه روابط انسانی است، بسیاری از ستیزه‌ها در جامعه برای قدرت است؛ زیرا میدان توانایی یک فرد یا گروه در دستیابی به قدرت بر اینکه تا چه اندازه می‌تواند خواست‌های خود را به زیان خواست‌های دیگران به مرحله اجرا در آورد، تأثیر می‌گذارد (گیدنز، ۱۳۷۹: ۷۷). قدرت سخت، ظرفیت به کارگیری زور برای رسیدن به هدف است. راهبردهای قدرت سخت همواره متکی بر توان و قابلیت سازمان‌های نظامی است. منبع اصلی قدرت نرم ارزش‌ها و فرهنگ مبتنی بر رفتار انسان است. قدرت هوشمند، ترکیبی از قدرت سخت و نرم است. منظور از ترکیب هوشمندانه منابع قدرت سخت و نرم با توجه به شرایط محیطی و زمانی است که بیشتر در حوزه دانش و فناوری می‌باشد (کلاتری، ۱۳۹۶: ۵۲).

۱-۱- قدرت از منظر امام خمینی (قدس سره الشریف): پیش ما، قدرت اسلام فوق قدرت‌های مادی ابرقدرت هاست. می‌بینید که این قدرت است که مشت را در مقابل تانک و مسلسل قرار داده است و این پیرزن‌ها را به خیابان‌ها کشانیده است، و بچه‌های کوچک را به تکاپو واداشته است. این قدرت مذهب و معنویت است؛ اتکا ما به خداوند و به معنویت است؛ و هیچ قدرتی در عالم نمی‌تواند در مقابلش بایستد. همان طور که ملتی که به چنین قدرتی متکی است، در برابر تمام قدرت‌ها می‌ایستد. اما اسطوره قدرت‌ها؛ در مردمی که مدت‌ها زیر شکنجه بوده است؛ اسطوره‌ها درست می‌شود. آن چیزهایی که هست، چند برابر جلوه می‌کند؛ و ما می‌خواهیم با قدرت الهی، این اسطوره‌ها را بشکنیم (صحیفه امام ج ۵، ص ۲۹۰).

۲-۱- قدرت از منظر مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی): مسئله اساسی جهت‌گیری آن قدرت

است، جهت‌گیری آن قدرت چیست؟ صالح و فالح انسان؛ نجات انسان از مصائب مادی و معنوی؛ نجات انسان از بی‌عدالتی؛ نجات انسان از دشمنی‌ها؛ نجات انسان از چنگال قدرت، جمعی غافل و کور و مستی که جز منیت چیز دیگری نمی‌فهمند. گرفتاری بزرگ بشر همین بوده است. بشر در بیشتر دوران عمر خود، گرفتار قدرت‌هایی بوده است که مست منیت و خودخواهی بوده‌اند و چیز دیگری که برایشان اهمیت نداشته و ندارد، سرنوشت انسانهاست (امام خامنه‌ای (مدظله العالی)، بیانات در تاریخ؛ ۱۳۷۸/۸/۲۲). همچنین ایشان می‌فرمایند: قدرت فی نفسه یک وسیله است. نه می‌شود گفت فی نفسه بد است، نه می‌شود گفت فی نفسه خوب است (بیانات معظم له؛ ۱۳۸۱/۶/۱۹). قدرت به خودی خود نه نعمت است، نه نعمت؛ اگر برای خدا و برای خدمت شد، نعمت است؛ اگر برای دستاوردهای مادی و ارضای هوس‌های انسانی شد؛ می‌شود نعمت (بیانات معظم له؛ ۱۳۸۴/۰۵/۱۲).

۲-۲- مؤلفه‌های کلیدی قدرت نظامی از نظر مقام معظم رهبری امام خامنه‌ای (مدظله العالی)

الف) ارزش محوری:

به منظور رسیدن به تصویری روشن از این مؤلفه کلان، اجزای این کلیت به شرح زیر است:

(۱)- اسلام و دین محوری: بدین مفهوم که برای معظم له اسلام، اصل است و همه چیز با تراز دین و اسلام سنجش می‌شود "ایمان دینی آن معجزه‌گری است که قادر است اولاً همه مردم را بسیج کند و بیاورد، دوم آن‌ها را در صحنه نگه دارد و سختی‌ها را برای آن‌ها هموار و آسان کند. (امام خامنه‌ای (مدظله العالی)، ۱۳۹۰/۹/۲۱)

(۲)- تکلیف‌مداری: مقام معظم رهبری با تأسی به شیوه سیدالشهدا همواره بر تکلیف‌مداری تأکید می‌نمایند؛ بنابراین در سیاست دفاعی از منظر ایشان، انجام وظیفه اصل است. "در برابر تهاجم و توطئه آفرینی‌های دشمنان، اسلام نیازمند قدرتی است که از اخلاص در عمل و انجام وظیفه بر اساس تکلیف الهی حاصل می‌شود و تنها با این قدرت است که می‌توان

پارسایانه و شجاعانه در مقابل دشمن ایستادگی کرد. (امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)،
 (۱۳۷۵/۹/۲۴)

(۳) - شهادت‌طلبی: در یک نظام فکری دین‌مدار، همواره "خون بر شمشیر پیروز است" و این
 بزرگ‌ترین عامل برتر ساز می‌باشد. "...اگر در یک جمله بخواهیم مسئله شهادت و اهمیت آن
 را بیان کنیم، باید بگوییم اعتقاد به شهادت، باور به عظمت شهیدان برای یک ملت عمق معنوی
 شخصیت و هویت آن ملت است. (امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، (۱۳۸۹/۷/۲۷)

(۴) - الهام‌بخشی: الهام‌بخشی به مثابه مقوله‌ای است که با "قلوب" سروکار دارد و می‌توان
 باعث تولید روند شود و با استفاده از "قدرت روند" می‌توان راحت‌تر به هدف‌ها نائل شد به
 گمان مقام معظم رهبری، نیرو و توان نظامی ماهیتی الهام‌بخش دارد: "وقتی شما پرچمتان
 می‌تواند در دریا به اهتزاز دربیاید، معنایش این است که ملت ایران، فرهنگ ملت ایران، حرف
 حق ملت ایران در انقلاب، قدرت زیادی پیدا کرده؛ و این برای دیگر ملت‌ها، الهام‌بخش
 است." (امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، (۱۳۹۰/۵/۲۱)

ب) سرمایه انسانی

امروزه دنیا از لحاظ ابزارهای مادی از جمله ابزارهای نظامی پیشرفت‌های زیادی کرده، اما
 همچنان نقطه‌ی اصلی برای هر پیروزی و شکستی انسان است. (امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)،
 (۱۳۸۳/۲/۱۹)

پ) توان محوری

توان محوری از نگاه امام خامنه‌ای شرط لازم و مکمل دو مؤلفه دیگر است و در قالب مباحث
 زیر قابل دسته‌بندی است: الف - تقویت بنیه دفاعی، ب - ضرورت خودکفایی، ج - حفظ
 آمادگی د - قدرت افکنی.

۲- قدرت نظامی؛ شامل نیروهای مسلح، تجهیزات، فنون و آمادگی‌های نظامی یک دولت است. قدرت نظامی دارای دو بعد کمیت و کیفیت می‌باشد. پس قدرت نظامی عبارت است از توانایی مادی و معنوی یک ملت برای محافظت از کشور و منافع ملی و یا کمک به متحدان برای دستیابی به اهداف ملی است، بنابراین قدرت نظامی شامل عوامل فیزیکی، غیرفیزیکی و برترساز می‌شود (دانش - آشتیانی، ۱۳۹۰: ۳۸). قدرت نظامی به مجموع نیروهای مسلح، انواع سلاح‌ها و تجهیزات و فنون و آمادگی‌های نظامی یک دولت نظر دارد. «جفری الیکت»^۱ و «رابرت رجنالد»^۲ قدرت نظامی را توانایی یک ملت برای حفظ و حراست سرزمینش، حفظ منافعهش، تأمین اتحادها و پیوندهایش و کسب اهدافش می‌دانند. (Ellic & Regionald, 1989: 66)

۳- انواع قدرت نظامی

قدرت سخت، ظرفیت به کارگیری زور برای رسیدن به هدف است. راهبردهای قدرت سخت همواره متکی بر توان و قابلیت سازمان‌های نظامی است. منبع اصلی قدرت نرم ارزش‌ها و فرهنگ مبتنی بر رفتار انسان است. قدرت هوشمند، ترکیبی هوشمندانه از قدرت سخت و نرم است. منظور از ترکیب هوشمندانه منابع قدرت سخت و نرم با توجه به شرایط محیطی و زمانی است که بیشتر در حوزه دانش و فناوری می‌باشد. (کلانتری، ۱۳۹۶: ۵۲) قدرت نظامی بیش از آنکه به صورت بالفعل مطرح باشد، شکل و صورت بالقوه و آمادگی و توانایی به کارگیری منابع و امکانات را مدنظر دارد. قدرت نظامی و کاربرد آن، هنگامی در سیاست خارجی به عنوان ابزار اعمال سیاست خارجی مطرح می‌شود که دیپلماسی سازگار نباشد. معیار نهایی قدرت ملی، توانایی نظامی است. از آنجا که کشورها در محیطی قرار دارند که تهدیدات داخلی

^۱ Military Power

^۲ Geffry.M Ellic

^۳ Robert Regionald

و خارجی امنیت آن‌ها را به خطر می‌اندازند، کارآیی نظامی و تسلیحاتی آنان معیار نهایی قدرت آن‌هاست. توانایی نظامی، کشورها را قادر به دفاع از خود می‌کند و هم‌زمان به مدیران دولتی قدرت پیگیری منافی را می‌دهد که آن‌ها را در پی به دست آوردن آن هستند، حتی اگر به قیمت مواجهه و رویارویی با منافع کشورهای معارض و رقیب باشد. ستانده یا خروجی نهایی توان ملی به لحاظ آرمانی، باید قابلیت‌های نیروی نظامی یک کشور برای اجرای طیفی از عملیات‌ها علیه دشمنان باشد. (تلیس، ۱۳۸۳: ۲۵۳-۲۶۷)

۴- **قدرت ملی:** قابلیت‌ها و توانمندی‌های یک ملت در ابعاد اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، اقتصادی، نظامی، زیست‌محیطی، علمی و فناورانه قدرت ملی است. پس یکی از مظاهر و عناصر اصلی قدرت ملی، نیروهای مسلح است (حافظ‌نیا، ۱۳۹۰: ۳۲۶).

معیار نهایی قدرت ملی، توانایی نظامی است. از آنجاکه کشورها در محیطی قرار دارند که تهدیدات داخلی و خارجی امنیت آن‌ها را به خطر می‌اندازند، کارآیی نظامی و تسلیحاتی آنها معیار نهایی قدرت است. توانایی نظامی، کشورها را قادر به دفاع از خود می‌کند و هم‌زمان به مدیران دولتی قدرت پیگیری منافی را می‌دهد که در پی به دست آوردن آن هستند، حتی اگر به قیمت مواجهه و رویارویی با منافع کشورهای معارض و رقیب باشد. ستانده یا خروجی نهایی توان ملی به لحاظ آرمانی، باید قابلیت‌های نیروی نظامی یک کشور برای اجرای طیفی از عملیات‌ها علیه دشمنان باشد (تلیس، ۱۳۸۳: ۲۵۳-۲۶۷).

۴-۱- قدرت ملی از منظر مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی): از نگاه مقام معظم رهبری راه پیشرفت، دستیابی به عزت و ایستادگی موثر مقابل دشمنی‌ها و توطئه‌ها، ارتقای اقتدار و قدرت ملی است. قدرت ملی نیز شامل مولفه‌ها و عناصر مادی و معنوی به صورت توأمان است. معنای اقتدار ملی این نیست که انسان پول‌های کشور را به یک کشور بیگانه بدهد و سلاح‌های مدرن

او را بخرد و در انبار ذخیره کند که خودش حتی قادر نباشد به‌درستی از آنها استفاده بکند؛ این حماقت است، این اقتدار نیست. اقتدار ملی این نیست که یک کشوری از آن طرف دنیا بیاید برای حمایت از یک حکومتی و یک دولتی، در آنجا پایگاه بزند و حضور پیدا کند و خون ملت را بمکد و هر غلطی می‌خواهد در آن کشور بکند برای اینکه این خاندان منحوس را مثلاً در کشور حفظ کند؛ اینها اقتدار نیست، اینها ذلت است (امام خامنه ای، بیانات در تاریخ؛ ۱۳۹۷/۴/۹).

۵- اقتدار: توانایی و قابلیت است با ترکیبی هم‌افزا از مولفه‌های مادی و معنوی قدرت و امنیت همه‌جانبه و نیز اعتبار ملی و بین‌المللی، حاکمیت، مقبولیت و رضایت عمومی را تأمین می‌کند. اقتدار مفهومی است که در آن، حق اعمال قدرت از طرف ملت به دولت یا دیگران واگذار می‌شود، گاهی اوقات این حق از سوی مقامات معنوی رده بالا به شخصی اعطا می‌گردد، پس اقتدار نوع ویژه‌ای از قدرت و نفوذ مشروع است. اقتدار یعنی برخورداری از قدرت رسمی و فرمانبرداری دیگران و احراز برخی از وظایف خاص در محدوده مقررات خاص است. کسی که صاحب اقتدار است، حق حکمرانی دارد. این معنی از صرف اعمال قدرت یا زور متمایز است، در واقع اقتدار کاربرد مشروع زور است. (لاریجانی و غلامی، ۱۳۹۶: ۶۷)

اقتدار توانایی و قابلیت است که منشا الهی دارد و از مشروعیت دینی، فطری عقلی و قانونی برخوردار است، اما زمانی اثرگذار است که با اقبال عمومی همراه باشد. نظم و امنیت عمومی و رشد و پیشرفت کشور در ابعاد مختلف زندگی اجتماعی و یا استحکام ساخت درونی، محصول اقتدار است. اقتدار یعنی دارا بودن ترکیبی هم‌افزایی از مولفه‌های مادی قدرت (توان نظامی و تجهیزات دفاعی پیشرفته، سرزمینی با عمق راهبردی، معادن و منابع حیاتی، آب و ثروت ملی و) و مولفه‌های معنوی قدرت (قدرت نرم، فرهنگ پویا، رهبری هوشمندانه، مشروعیت

سیاسی، حاکمیت، اراده ملی و ایمان الهی مردم، انسجام و یکپارچگی، نیروی انسانی جوان و کارآمد، علم و فناوری، اعتبار بین‌المللی، توان تأثیرگذاری بر مناسبات منطقه‌ای و بین‌المللی و (سعیدی، ۱۳۹۷: ۴۳۲).

۱-۵- اقتدار از منظر مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی): همان‌طور که قدرت دارای ابعاد و عناصر مختلف است، اقتدار نیز مفهومی چندجانبه می‌باشد. مقام معظم رهبری در این رابطه می‌فرماید: «البته اقتدار یک ملت فقط به نیروهای مسلح نیست. اقتدار ملت، یک حقیقت چندجانبه است؛ نیروهای مسلح، آن خط مقدم تحرک و نشانه اقتدار ملتند. اما یک ملت از لحاظ دانش باید پیشرفته باشد، از لحاظ اخلاق، از لحاظ ایمان، از لحاظ عزم و اراده، تا بتواند اقتدار خود را حفظ کند. ما تکیه می‌کنیم بر روی عناصر معنوی اقتدار. اصلی‌ترین عنصر اقتدار معنوی، ایمان است؛ ایمان به خدا، توکل به خدا، حسن‌ظن به خدا» (امام خامنه‌ای، بیانات در تاریخ، ۸۸/۷/۱۴).

معظم‌له در ارتباط با مؤلفه‌های اقتدار می‌فرماید: «اقتدار این است که یک ملتی از درون بجوشد؛ هم علم را، هم نظامی‌گری را، هم سازندگی را، هم پیشرفت را، هم عزت بین‌المللی را برای خود کسب کند. اینها مؤلفه‌های اقتدار ملت ایران است. اساساً حیات یک ملت و بالندگی یک ملت، وابسته به این است که مؤلفه‌های قدرت و عناصر قدرت را در خود تقویت کند و آنها را در جای لازم و بهنگام، مورد بهره‌برداری و استفاده قرار بدهد (امام خامنه‌ای، بیانات در تاریخ؛ ۱۳۹۷/۴/۹).

۶- فرهنگ مهدوی!؛ به مجموعه‌ای از نگرش‌ها و ارزش‌ها و هنجارهای مربوط به ظهور منجی موعود از سلاله پاک پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله) اطلاق می‌شود. از این حیث فرهنگ مهدوی ریشه در تاریخ بشریت دارد. همه ادیان الهی از همان آغاز، منادی ظهور منجی

موجود بوده‌اند. در اسلام نیز، آموزه مهدویت و به پیروی از آن، فرهنگ شکل گرفته بر اساس آن نیز قدمتی هم‌پای ظهور اسلام دارد (موسوی گیلانی، ۱۳۹۴: ۴۳).

۷- **منتظر!** انسان مسلمان متعهدی است که هر لحظه انفجار قطعی نظام‌های ضدانسانی را انتظار می‌کشد و همواره خود را برای شرکت در چنین انقلاب جهانی و بدر دومی آماده می‌کند که با شمشیر علی (علیه السلام) و زره پیغمبر (صلی الله علیه و آله) و به دست فرزند این دو برپا می‌شود. فرهنگ انتظار و مهدویت، فرهنگ تلاش مستمر، با برنامه و خستگی‌ناپذیر و حرکت در مسیری هدف‌مند است و به طور منظم برای شناخت ارزش‌ها و باورها و مشخص کردن اهداف، سیاست‌گذاری‌ها، برنامه‌ریزی‌ها و اجرای آنها هم‌راه با نظارت و کنترل تلاش می‌کند و زمینه‌های ظهور منجی عالم و رشد و تکامل پایدار انسان و جامعه را فراهم می‌سازد. در جامعه‌ای که «فرهنگ انتظار» در آن رواج داشته باشد و به درستی نهادینه شود، افراد در برابر سرنوشت هم‌دیگر احساس مسئولیت می‌کنند و مسئولیت‌پذیری، وظیفه‌ای دینی تلقی می‌گردد (موسوی گیلانی، ۱۳۹۴: ۵۳).

۲-۲. مهدویت از منظر آموزه‌های اسلامی

ماموریت و آرمان حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف)، جهانی است. دین اسلام در زمان ایشان بر سایر ادیان غلبه خواهد نمود. خداوند متعال می‌فرماید: هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ؛ او کسی است که رسولش را با هدایت و آیین حق فرستاد تا آن را بر همه آیین‌ها غالب گرداند، هر چند مشرکان کراهت داشته باشند. (سوره صف/ ۹) موضوع استخلاف مومنان و صالحان در زمین، یکی از سنت‌های لایتنغیر الهی است. قرآن کریم می‌فرماید: وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَ لِيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَىٰ لَهُمْ وَ

كَيْدًا لَّهُمْ مِّنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمَّا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا وَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ
 الْفَاسِقُونَ؛ خداوند به کسانی از شما که ایمان آورده‌اند و کارهای شایسته کرده‌اند وعده داد
 که در روی زمین جانشین دیگرانشان کند، همچنان که مردمی را که پیش از آنها بودند
 جانشین دیگران کرد؛ و دینشان را که خود برایشان پسندیده است استوار سازد؛ و وحشتشان را
 به ایمنی بدل کند. مرا می‌پرستند و هیچ چیزی را با من شریک نمی‌کنند و آنها که از این پس
 ناسپاسی کنند، نافرمان‌اند (سوره نور/۵۵). براساس تفسیری که مفسرانی مانند علامه طباطبایی
 از این آیه شریفه دارند، این وعده الهی با ظهور و قیام حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه
 الشریف) محقق خواهد شد؛ یعنی آینده جهان، آینده‌ای همراه با معنویت و عدالت و پیشرفت
 و آرامش همراه خواهد بود و این شرایط تا پایان جهان ادامه خواهد یافت (تفسیر المیزان، ج ۱۵،
 ص ۲۱۳).

آرمان مهدی موعود در مذاهب شیعه، حاکمیت بخشیدن به دین اسلام است؛ اما گویا دین
 اسلام در جریان تاریخی در برخی صور خود از آغاز تا زمان ظهور آن حضرت دچار
 انحرافات فراوان شده و می‌شود. رسالت مهدی موعود آن است که خرافه‌ها را بزداید و
 حقیقت ناب اسلام و حقانیتش را آشکار سازد. این امر به گونه‌ای جلوه خواهد کرد که مردم
 گمان خواهند کرد که آن حضرت، اسلامی جدید و غریب عرضه کرده است. این امر، نه فقط
 بدان جهت است که حضرت مهدی گردوغبار خرافه‌ها را از چهره اسلام می‌زداید، بلکه
 فرصتی برای او فراهم می‌شود تا اسلام را در همه ابعاد حکومتی، حاکمیت و اقتداربخشد
 (موحدیان عطار، ۱۳۸۸: ۴۴۸).

نجات بشری در فرهنگ مصلح شیعه از آن روی رخ می‌نماید که انسان برتر با اندیشه‌های برتر
 که از حمایت خداوند نیز بهره‌مند است می‌تواند جوامع بشری را به کمال برساند و از تنگنای
 فشرده ماده برهاند. با مطالعه جوامع شیعی که خود را پیرو رهنمودهای مصلح خود می‌دانند،

این رهیافت درک می‌شود که مسیر توسعه یا کمال بشری در فلسفه انتظار، نه تنها شامل توسعه معنوی می‌شود، بلکه توسعه مادی را نیز دربر می‌گیرد؛ بنابراین، انتظار در شیعه، دقیقاً محور پویایی این مکتب است، نه عامل سرخوردگی. در توسعه مادی که با کمال معنوی گره خورده باشد، جایی برای استثمار و بهره‌کشی ملت‌ها باقی نمی‌ماند. در واقع در توسعه مادی دوران انتظار، حاکمیت با اصالت کمال بوده و اصالت سود و لذت مطرح نمی‌باشد. اصالت کمالی که در کنار معیارهای اخلاقی، توسعه را نیز برای بشر به همراه می‌آورد. با این منطق است که موعود شیعه می‌تواند نقش مؤثری در دوران پست‌مدرنیسم به خود اختصاص دهد (درویشی متولی، ۱۳۸۸: ۷۴).

۲-۳. تحلیل امام خمینی (ره) از دیدگاه‌های گوناگون در زمینه سازی ظهور

در بررسی دیدگاه صحیح راجع به اهمیت و ضرورت زمینه‌سازی ظهور، می‌توان دیدگاه حضرت امام خمینی (قدس سره الشریف) را برشمرد: «همه ما انتظار فرج داریم و باید در این انتظار خدمت کنیم. انتظار فرج، انتظار قدرت اسلام است و ما باید کوشش کنیم تا قدرت اسلام در عالم تحقق پیدا کند و مقدمات ظهور ان‌شاءالله تهیه شود» (امام خمینی، ۱۳۶۹، ج ۷، ص ۲۵۵).

حضرت امام خمینی (قدس سره الشریف) در یک تحلیل کامل این دیدگاه‌ها را چنین برمی‌شمارند:

۱- برخی زمینه‌سازی ظهور را در دعا برای فرج، امر به معروف و نهی از منکرهای جزئی منحصر دانسته و بیش‌تر از آن، وظیفه‌ای برای خویش قائل نیستند. حضرت امام خمینی (قدس سره الشریف) در باره اندیشه این گروه می‌فرماید: «بعضی‌ها انتظار فرج را به این می‌دانند که در مسجد، در حسینیه و در منزل بنشینند و دعا کنند و فرج امام زمان را از خدا بخواهند» (امام خمینی، ۱۳۶۹، ج ۲۰، ص ۱۹۶).

۲- گروهی دیگر، حتی امر به معروف و نهی از منکرهای جزیی را بر نمی تابند. چون معتقدند در دوران غیبت، کاری از آن‌ها بر نمی آید و تکلیفی به عهده ندارند و امام زمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف)، هنگام ظهور کارها را اصلاح می کند. حضرت امام (قدس سره الشریف) در این خصوص می فرماید: «یک دسته دیگری بودند که می گفتند انتظار فرج این است که ما کار نداشته باشیم به این که در جهان چه می گذرد، بر ملت‌ها چه می گذرد، بر ملت ما چه می گذرد، به این چیزها کار نداشته باشیم، ما تکلیف‌های خودمان را عمل می کنیم، برای جلوگیری از این امور هم خود حضرت بیایند ان‌شا... درست می کنند» (همان).

۳- گروه سوم معتقدند که جامعه بایستی به حال خود رها شود و کاری به فساد آن نباید داشت تا زمینه ظهور که دنیایی پر از ظلم و فساد است فراهم آید. حضرت امام خمینی (قدس سره الشریف) تفکر این افراد را چنین توصیف می فرماید: «یک دسته‌ای می گفتند که خوب باید عالم پر معصیت بشود تا حضرت بیاید ما باید نهی از منکر نکنیم، امر به معروف هم نکنیم تا مردم هر کاری می خواهند بکنند، گناهان زیاد بشود که فرج نزدیک بشود» (امام خمینی، ۱۳۶۹، ج ۲۰، ص ۱۹۷).

۴- گروه چهارم، معتقدند که برای زمینه‌سازی ظهور: نه تنها نباید جلوی مفسد و گناهان را گرفت، بلکه بایستی به آن‌ها دامن زد تا زمینه ظهور حضرت مهدی هر چه بیش تر فراهم گردد. دیدگاه حضرت امام خمینی (قدس سره الشریف) در این مورد چنین است: «یک دسته‌ای از این بالاتر بودند و می گفتند باید دامن زد به گناهان، دعوت کرد مردم را به گناه تا دنیا پر از ظلم و جور شود و حضرت (عجل الله تعالی فرجه الشریف) تشریف بیاورند» (همان).

۵- دیدگاه پنجم، هر حکومتی را به هر شکل، باطل و برخلاف اسلام می داند و معتقد است هر اقدامی برای تشکیل حکومت در زمان غیبت، خلاف شرع و مخالف نصوص و روایات معتبر است. حضرت امام خمینی (قدس سره الشریف) در بیان این دیدگاه هم می فرماید: «یک

دسته دیگر بودند که می‌گفتند هر حکومتی اگر در زمان غیبت محقق بشود، این حکومت باطل است و برخلاف اسلام است» (همان).

۳- روش‌شناسی تحقیق

این پژوهش به روش زمینه‌ای-موردی با رویکرد کمی انجام گردیده است. نتایج پژوهش کاربردی و تصمیم‌گرا می‌باشد و مورد استفاده تصمیم‌گیرندگان بخش دفاعی قرار می‌گیرد، بنابراین نوع پژوهش توسعه‌ای-کاربردی است. قلمرو تحقیق از نظر زمانی، پس از نابودی و حذف فیزیکی داعش، از سال ۱۳۹۷ تا انتهای برنامه چشم‌انداز ۲۰ ساله یعنی سال ۱۴۰۴ شمسی می‌باشد. می‌باشد. از نظر مکانی، شامل جغرافیای ج.ا.ایران و کشورهای مسلمان جهان می‌باشد. جامعه آماری این تحقیق، مدیران، فرماندهان نظامی و روحانیون بازنشسته و شاغل در نیروهای مسلح که حداقل دارای مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد بوده و پنج سال در حوزه تخصصی خود کسب تجربه نموده باشند، به عنوان جامعه نمونه این تحقیق در نظر گرفته شده‌اند. بر اساس نظر خبرگان و صاحب‌نظران جامعه آماری ۲۰۰ نفر ارزیابی شده است. حجم نمونه آماری با استفاده از فرمول کوکران ۸۶ نفر می‌باشد. اطلاعات این تحقیق از دو روش «میدانی» و «بررسی اسناد و مدارک» گردآوری شده است. در روش اسنادی، ادبیات موضوع و مبانی نظری مورد نیاز از طریق کتاب‌های تخصصی، اینترنت و بانک‌های اطلاعاتی به دست آمده است. در روش میدانی، پرسشنامه ۵۲ سوالی از طریق طیف لیکرت در پنج سطح تنظیم گردید. در طراحی پرسشنامه با روش دلفی و با استفاده از نظر صاحب‌نظران، استادان، و خبرگان، ابعاد، مولفه‌ها و شاخص‌های قدرت نظامی، مبتنی بر فرهنگ مهدویت، شناسایی و سپس پرسشنامه مقدماتی تهیه و در دو مرحله بین جامعه نمونه توزیع شد، پس از تعیین اعتبار و روایی آن، پرسشنامه نهایی تهیه گردید. برای تعیین روایی پرسشنامه از روش روایی محتوا و توزیع دو مرحله‌ای پرسشنامه استفاده شد، برای تعیین پایایی آزمون از روش آلفای کرونباخ استفاده

شده و یک نمونه اولیه بین استادان دانشگاه امام حسین (علیه السلام) و دانشگاه عالی دفاع ملی پیش‌آزمون گردید و سپس با استفاده از داده‌های به‌دست آمده از این پرسشنامه‌ها و به کمک نرم‌افزار آماری SPSS میزان ضریب اعتماد با روش آلفای کرونباخ بزرگ‌تر از ۰/۸ به‌دست آمد، بنابراین پرسشنامه مورد استفاده از قابلیت اعتماد لازم برخوردار می‌باشد.

۴. یافته‌های تحقیق و تجزیه و تحلیل آن‌ها

۴-۱. تجزیه و تحلیل جمعیت‌شناختی

متغیرهای جمعیت‌شناختی تحقیق عبارت‌اند از سنوات خدمت، میزان تحصیلات، رشته تحصیلی، میزان آشنایی با فرهنگ مهدویت، میزان آشنایی با قدرت نظامی. با توجه به اینکه امکان تحلیل ویژگی‌های بالا در یک مقاله وجود ندارد لذا فقط ۲ ویژگی، سنوات خدمتی و میزان تحصیلات تجزیه و تحلیل می‌گردد. همانگونه که در نمودار شماره (۱) مشخص است تعداد ۲۰ نفر از جامعه نمونه بین ۱۵ تا ۲۰ سال و ۳۴ نفر بین ۲۰ تا ۲۵ سال و ۳۲ نفر دارای ۲۵ سال خدمت به بالا می‌باشند. این امر بیانگر باسوادی جامعه نمونه می‌باشد.

نمودار شماره ۱: سنوات خدمت جامعه نمونه

همان گونه که در نمودار شماره (۲) مشخص است تعداد ۲۵ نفر از جامعه نمونه دارای مدرک کارشناسی ارشد و ۲۷ نفر دانشجوی دکترا و ۳۴ نفر دارای مدرک دکترا هستند. این امر بیانگر باسوادی و تخصص جامعه نمونه می‌باشد.

نمودار شماره ۲: مدرک تحصیلی جامعه نمونه

۲-۴. تجزیه و تحلیل یافته‌های تحقیق

به منظور تجزیه و تحلیل سوال‌های تحقیق، بر اساس پرسشنامه‌های تنظیم شده که طبق نظر خبرگان بر اساس طیف لیکرت تهیه شده و بین جامعه نمونه توزیع گردیده است، پاسخ‌های اخذ شده از آن‌ها مقادیر به دست آمده برای یافته‌ها در قالب جدول درج که میانگین وضع موجود، میانگین رتبه‌ها و سطح معناداری برای هر یک از سوالات به صورت جداگانه به شرح زیر محاسبه شده است.

جدول شماره (۱) در قالب طیف لیکرت (خیلی زیاد - زیاد - متوسط - کم - خیلی کم) و بر اساس نمره ۵ و ۴ و ۳ و ۲ و ۱ تنظیم شده است. یعنی شاخص‌هایی که میانگین نمره ۳ به بالا (متوسط) بگیرند تأیید می‌گردند. بر اساس پرسشنامه‌های دریافتی میانگین امتیاز هر یک شاخص‌ها بیشتر از ۴ می‌باشد، چون میانگین نمره پاسخ‌های دریافتی زیاد (۴ به بالا) می‌باشد، بنابراین عوامل زیر توسط جامعه نمونه تأیید شده است. شاخص‌هایی که میانگین نمره دریافتی آنها کمتر از حد متوسط بوده (کمتر از ۳) مورد تأیید جامعه نمونه قرار نگرفته و به همین دلیل تجزیه و تحلیل کمی نشده‌اند.

در جدول شماره (۱) شاخص‌هایی که میانگین نمرات داده شده به آن‌ها اختلاف معنادار با عدد ۳ داشته و بیشتر از ۳ باشند پذیرفته شده‌اند. شاخص‌هایی که بیش از نیمی از نظرات (۴۴ نفر) را دارا باشند، تأیید شده‌اند.

۳-۴. ارتباط بین ابعاد، مولفه‌ها و شاخص‌های قدرت نظامی بر اساس فرهنگ مهدویت

بُعد نرم افزاری دارای مولفه‌های ارزش محوری با ۱۴ شاخص و سرمایه انسانی با ۱۰ شاخص است. مولفه‌های یاد شده دارای بیشترین شاخص هستند، بنابراین اولویت اول قدرت نظامی بر اساس فرهنگ مهدویت باید توجه به بُعد نرم افزاری قدرت باشد. بُعد سخت افزاری دارای مولفه‌های توان محوری با ۶ شاخص و قابلیت محوری با ۹ شاخص است. مولفه‌های یاد شده در رتبه دوم قرار دارند. بنابراین اولویت دوم قدرت نظامی بر اساس فرهنگ مهدویت باید توجه به بُعد سخت افزاری قدرت باشد. بُعد هوشمندی دارای مولفه‌های دانش محوری با ۸ شاخص و فناوری محور با ۵ شاخص است، مولفه‌های یاد شده در رتبه سوم قرار دارند. بنابراین اولویت دوم قدرت نظامی بر اساس فرهنگ مهدویت باید توجه به بُعد هوشمندی قدرت باشد. قدرت نظامی بر اساس فرهنگ مهدویت زمانی شکل می‌گیرد که از یک طرف دارای نیروی انسانی توانمند با تجهیزات و ادوات نظامی قابلیت محور باشد و از سوی دیگر توان اجرای مأموریت‌های محوله را بر اساس دانش و فناوری روز داشته باشد.

جدول شماره ۱: ابعاد، مولفه‌ها و شاخص‌های قدرت نظامی مبتنی بر فرهنگ مهدویت

رتبه	بُعد	مولفه	شاخص	میانگین	میانگین رتبه‌ها	Sig (۲-tailed)
۱	نرم افزاری	ارزش محوری	اتکا به قدرت الهی	۴/۰۵۸	۴۶/۴۷	۰/۰۰۱
۲			تکلیف گرایی	۳/۹۱۸	۴۰/۹۴	۰/۰۲۴
۳			رعایت تعهدات و مقررات در جنگ	۳/۷۲۲	۳۸/۵۸	۰/۰۰۱
۴			صبر و پایداری	۴/۳۲۵	۵۴/۶۷	۰/۰۰۱
۵			روحیه و انگیزه	۴/۱۱۳	۴۷/۴۲	۰/۰۰۱
۶			ولایت مداری و اطاعت پذیری	۴/۴۴۲	۵۸/۵۵	۰/۰۰۱
۷			فداست جهاد و مبارزه	۴/۶۵	۶۵/۷۹	۰/۰۰۱
۸			شوق جهاد و شهادت	۴/۲۹۷	۵۳/۶۳	۰/۰۰۱
۹			رعایت زمان و مکان در جنگ	۳/۶۲۷	۳۳/۸۰	۰/۰۰۱
۱۰			اهداف الهی و متعالی در جنگ	۳/۴۸۱	۳۷/۴۶	۰/۰۰۱
۱۱			رعایت اصول انسانی	۳/۸۲۶	۴۱/۱۴	۰/۰۰۱
۱۲			شجاعت و شهامت	۴/۲۳۳	۵۵/۳۲	۰/۰۰۱
۱۳			تواضع با مؤمنان	۴/۶۵۸	۶۶/۷۹	۰/۰۰۱
۱۴			سرسختی با دشمنان کافر	۴/۵۶۸	۶۲/۸۹	۰/۰۰۱
۱۵	سرمایه انسانی	ارزش انسانی	رازداری و حفاظت اطلاعات	۳/۹۳۸	۴۴/۰۲	۰/۰۰۱
۱۶			بصیرت و شناخت دشمن	۴/۴۳۲	۵۸/۳	۰/۰۰۱

ردیف	بند	موضوع	شاخص	میانگین	میانگین رتبه‌ها	Sig (Two-tailed)		
۱۷			احتیاط و هوشیاری	۴/۰۰۷	۴۵/۴۹	۰/۰۰۱		
۱۸			ابتکار و قاطعیت در تصمیم و اجرا	۴/۵۳۱	۶۱/۶۰	۰/۰۰۳		
۱۹			مشورت در امور	۴/۵۳۴	۶۲/۲	۰/۰۰۱		
۲۰			فریب و غافلگیری	۳/۶۷۹	۳۳/۹۷	۰/۰۲۴		
۲۱			ایجاد رعب در دشمنان	۴/۴۱۸	۵۸/۵۸	۰/۰۰۱		
۲۲			بسیج نیروهای مردمی	۴/۸۱۷	۷۱/۰۹	۰/۰۰۱		
۲۳			آموزش	۳/۵۶۲	۲۹/۵۸	۰/۰۰۱		
۲۴			ابتکارات جنگ	۴/۲۶۷	۵۴/۲۹	۰/۰۰۱		
۲۵			توان محوری	اشراف اطلاعاتی	۴/۰۶۲	۴۵/۴۱	۰/۰۰۱	
۲۶					آمادگی دفاعی	۴/۰۷۶	۴۶/۰۹	۰/۰۰۱
۲۷					خودکفایی و فن آوری نظامی	۳/۵۱۴	۲۸/۹	۰/۰۰۱
۲۸					بسیج امکانات و منابع	۳/۵۱۴	۳۰/۸	۰/۰۰۱
۲۹					سازمان و سازمان‌دهی مناسب	۴/۲۱۹	۵۱/۲۱	۰/۰۰۱
۳۰					مدیریت راهبردی	۴/۲۱۴	۵۰/۶۶	۰/۰۰۱
۳۱	سخت‌افزاری	قابلیت محوری			عزم و اراده	۳/۷۶	۳۸/۳۸	۰/۰۰۱
۳۲					قدرت‌سازی از ظرفیت درونی	۲/۷۷۳	۱۹/۴۴	۰/۰۰۱
۳۳					قدرت‌افزایی و قدرت‌افکنی بیرونی	۴/۵۲۱	۶۰/۹۵	۰/۰۰۱
۳۴					توان رزم و جنگ	۴/۷۲۳	۶۷/۶۸	۰/۰۰۳
۳۵			حفظ آمادگی رزمی	۳/۹۰۹	۴۰/۷۴	۰/۰۰۱		
۳۶			مدیریت جهادی	۴/۳۷۷	۵۶	۰/۰۲۴		
۳۷			خودانگیزی و خودکفایی	۴/۳۳۹	۵۴/۹۳	۰/۰۰۱		
۳۸			بازدارندگی	۴/۴۵۹	۵۸/۷۲	۰/۰۰۱		
۹	هوشمند	دانش محوری	مقاومت و ایستادگی	۴/۸۵۴	۷۲/۷۶	۰/۰۰۱		
۴۰			توحیدی بودن	۴/۴۷۵	۵۹/۷۴	۰/۰۰۱		
۴۱			اقتدار	۳/۵۵۶	۳۳/۳	۰/۰۰۱		
۴۲			بومی بودن و درون‌زایی	۳/۱۲۳	۲۰/۵۱	۰/۰۰۱		
۴۳			تمدن‌ساز بودن	۴/۲۶	۵۲/۵۷	۰/۰۰۲		
۴۴			استقلال علمی	۳/۱۳۴	۲۴/۹۹	۰/۰۰۱		
۴۵			انسان‌سازی علم	۲/۸۶۵	۱۹/۸۵	۰/۰۰۱		
۴۶			مرزشکنی علم	۴/۲۳۳	۵۲/۱۴	۰/۰۰۱		
۴۷			مرجعیت علمی	۴/۲۲۶	۵۱/۵۳	۰/۰۰۱		
۴۸			۵	ایده‌پردازی و خلاقیت	۴/۲۴	۵۱/۳۹	۰/۰۰۱	

رتبه	رتبه	میانگین	میانگین رتبه	Sig (² -tailed)
۴۹		رشد و شکوفایی	۳/۸۴۹	۰/۰۰۱
۵۰		قدرت‌سازی	۴/۰۵۵	۰/۰۲۴
۵۱		قدرت‌آفرینی	۳/۹۳۸	۰/۰۰۱
۵۲		نافع بودن	۳/۷۱۷	۰/۰۰۱

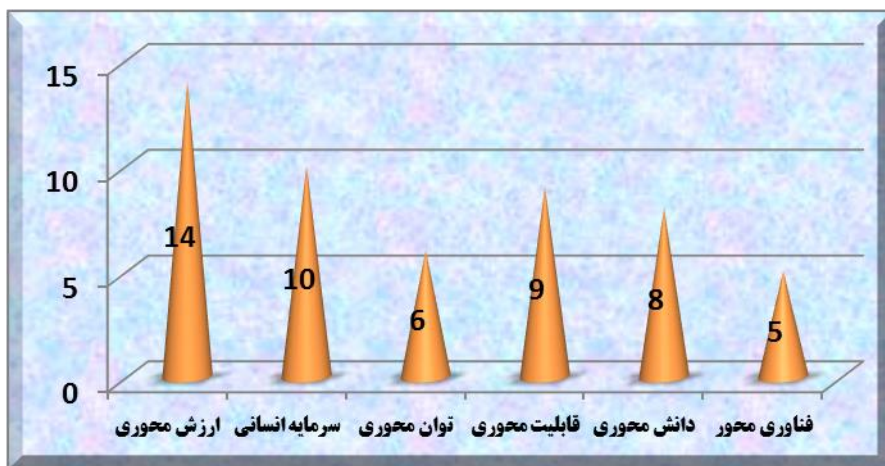
با توجه به جدول شماره ۱ شاخص‌هایی که میانگین نمرات داده شده به آن‌ها اختلاف معنادار با عدد ۳ داشته و بیشتر از ۳ باشند و یا بیشتر از ۴۴ نفر (نصف جامعه نمونه+۱) از جامعه نمونه آن را پذیرفته باشند، به عنوان شاخص تأیید شده منظور می‌گردد. بنابراین با توجه به جدول شماره ۱ هر ۵۲ شاخص تأیید شده است. بر اساس اندیشه نظامی امامین انقلاب اسلامی، مولفه ارزش‌محوری دارای ۱۴ شاخص، سرمایه انسانی ۱۰ شاخص، توان‌محوری ۶ شاخص، قابلیت‌محوری ۹ شاخص، دانش‌محوری ۸ شاخص و فناوری‌محوری دارای ۵ شاخص می‌باشد.

۵. نتیجه‌گیری و پیشنهاد

۵-۱. نتیجه‌گیری

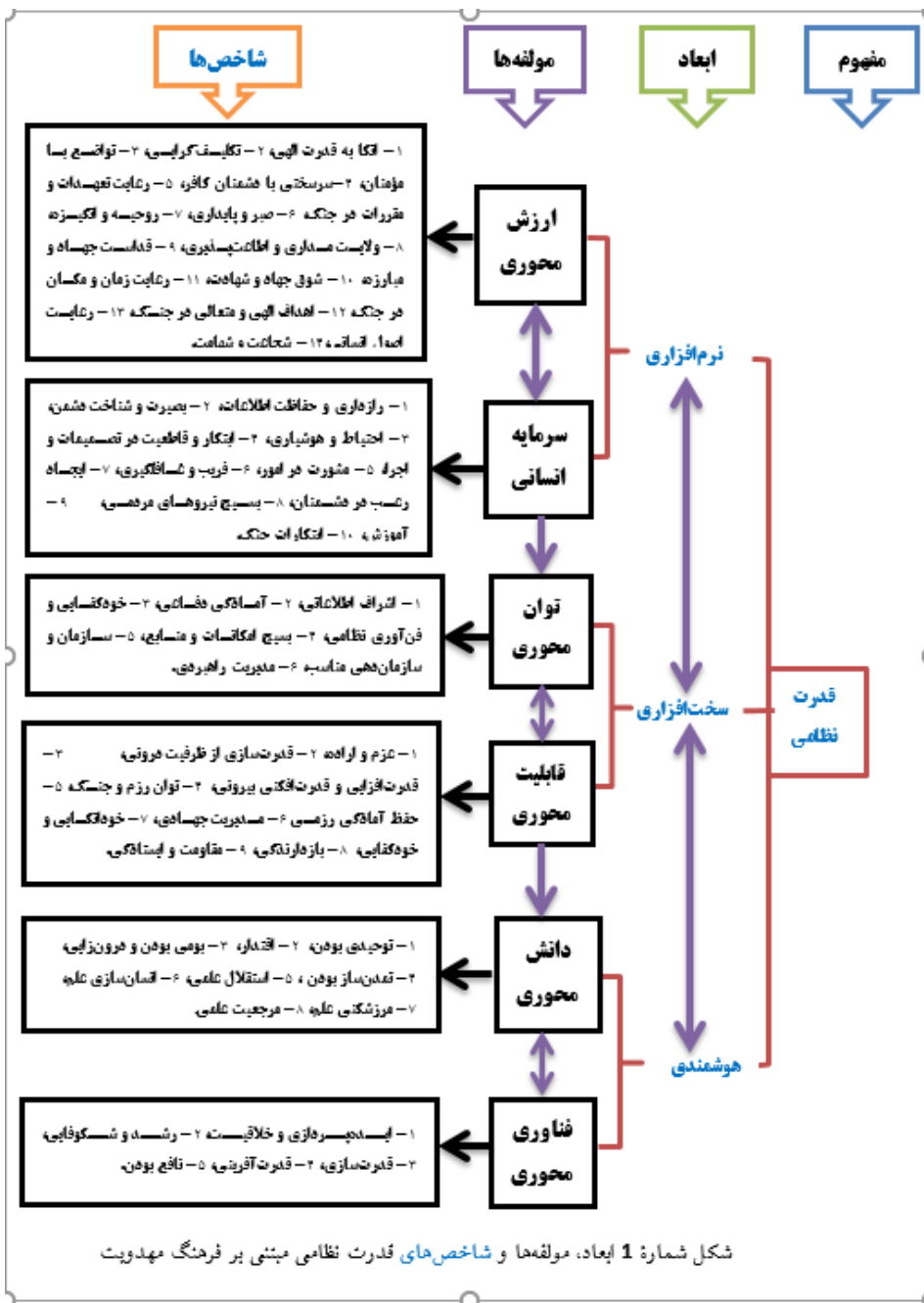
با توجه به منابع اسلامی و تحلیل‌های صورت گرفته، قدرت نظامی مبتنی بر فرهنگ مهدویت دارای ۳ بُعد، ۶ مولفه و ۵۲ شاخص است. بُعد نرم‌افزاری دارای مولفه ارزش-محوری با ۱۴ شاخص است، این مولفه دارای بیشترین فراوانی از نظر تعداد شاخص است. مولفه سرمایه انسانی با ۱۰ شاخص، دومین میزان فراوانی شاخص‌ها را به خود اختصاص داده است. بُعد سخت‌افزاری دارای مولفه قابلیت‌محوری با ۹ شاخص است که سومین میزان فراوانی شاخص‌ها را دارد و مولفه توان‌محوری با ۶ شاخص است که پنجمین میزان فراوانی شاخص‌ها را دارد. بُعد هوشمندی دارای مولفه دانش‌محوری با ۸ شاخص است که چهارمین میزان فراوانی را دارد و مولفه فناوری‌محوری با ۵ شاخص می‌باشد، این مولفه ششمین میزان فراوانی شاخص‌ها را به خود اختصاص داده است. بر اساس تجزیه و تحلیل به عمل آمده از دیدگاه نظامی امامین انقلاب اسلامی، ابعاد قدرت نظامی به ترتیب اولویت عبارتند از: الف- نرم‌افزاری، ب- سخت‌افزاری، پ- هوشمندی. مولفه‌های قدرت نظامی

به ترتیب اولویت عبارتند از: الف- ارزش محوری، ب- سرمایه انسانی، پ- قابلیت محوری، ت- دانش محوری، ث- توان محوری، ج- فناوری محوری. با توجه به این که بُعد نرم-افزاری و مولفه‌های ارزش محوری و انسان محوری بیشترین تأثیر را بر قدرت نظامی دارد، بنابراین قدرت نظامی که دارای ابعاد، مولفه‌ها و شاخص‌های بالا باشد، مبتنی بر فرهنگ مهدویت است. نمودار شماره (۳) تعداد شاخص‌های موجود هر مولفه را نشان می‌دهد.

نمودار شماره ۳: تعداد شاخص‌های موجود بر اساس مولفه‌های قدرت نظامی

نتیجه تحقیق که ارتباط بین ابعاد، مولفه‌ها و شاخص‌های قدرت نظامی مبتنی بر فرهنگ مهدویت است، طبق شکل شماره ۱ می‌باشد. قدرت نظامی ج.ا.ایران چون در چارچوب فرهنگ دفاعی مهدویت است، دارای نفوذ منطقه‌ای و بین‌المللی می‌باشد. قدرت نظامی بر اساس فرهنگ مهدویت زمانی شکل می‌گیرد که از یک طرف دارای نیروی انسانی توانمند با تجهیزات و ادوات نظامی قابلیت محور باشد و از سوی دیگر توان اجرای مأموریت‌های محوله را بر اساس دانش و فناوری روز داشته باشد. ارتباط بین ابعاد و مولفه‌ها و شاخص‌های قدرت نظامی به‌دین صورت است که بُعد نرم-افزاری قدرت نظامی بیشترین اهمیت و امتیاز را در فرهنگ مهدویت دارد، پس از آن بُعد سخت‌افزاری و در نهایت بُعد هوشمندی در رتبه سوم تأثیرگذاری بر قدرت نظامی قرار دارد. پس نیروهای مسلح باید تقویت بُعد نرم‌افزاری را در دستور کار خود قرار دهند، طبق شکل شماره ۱ ارتباط بین ابعاد و مولفه‌های قدرت نظامی به‌صورت دوسویه می‌باشد.

۲-۵. پیشنهادها

- (۱) قدرت نظامی ج.ا.ایران باید از تدافعی که کنشی و انفعالی است به بازدارندگی آتش به اختیار که تهاجم‌پایه و فراکنشی است، تغییر یابد.
- (۲) طبق اندیشه نظامی امامین انقلاب اسلامی، ساختار و سازمان نیروهای مسلح باید از سخت‌افزاری و کمی به نرم‌افزاری و هوشمندی و کیفی تغییر یابد.
- (۳) زمینه‌سازی در توسعه اهداف، مأموریت، چشم انداز و ارزش‌های نیروهای مسلح باید براساس قدرت نظامی قابلیت‌محور و نفوذ منطقه‌ای مبتنی بر فرهنگ مهدویت باشد.
- (۴) اجرای آموزش‌های تئوری فرهنگ مهدویت در متون آموزشی مراکز آموزش نیروهای مسلح.
- (۵) تحول بهینه مدیریت و اصلاح قوانین و مقررات نظامی از سخت‌افزاری به نرم‌افزاری.
- (۶) طبق اندیشه نظامی امامین انقلاب اسلامی، معماری ساختاری و سازمانی نیروهای مسلح با استفاده از فناوری‌های نوین و با رویکرد قابلیت‌محوری و دانشی مبتنی بر فرهنگ مهدویت انجام شود.
- (۷) تبیین قدرت نظامی ج.ا.ایران بر مبنای اندیشه نظامی امامین انقلاب اسلامی در مراکز نظامی و دانشگاهی داخل کشور از طریق واگذاری پایان‌نامه‌های دفاعی-امنیتی در فرهنگ مهدویت و ایجاد سایت‌های پژوهشی مهدوی.

فهرست منابع:

۱. **قرآن کریم**، ترجمه، آیت الله مکارم شیرازی، قم، انتشارات اشکذر.
۲. امام خمینی (قدس سره الشریف)، سید روح الله، (۱۳۸۵) **صحیفه نور جلد ۲ و ۲۰**، تهران، مؤسسه تنظیم و نشر آثار حضرت امام خمینی (ره).
۳. بیانات و سخنرانی های مقام معظم رهبری و فرمانده کل قوا (مدظله العالی)، قابل دسترس در پایگاه اینترنتی به آدرس: www.khamenei.ir
۴. تلیس، اشلی، جانیک بایالی، کریستوفر لین و ملیسا مک فرسون، (۱۳۸۳) **سنجش قدرت ملی در عصر فراصنعتی**، تهران، انتشارات مؤسسه مطالعات و تحقیقات بین المللی ابرار معاصر.
۵. دانش آشتیانی، محمدباقر، (۱۳۹۰) **راهبرد ساختار سازمانی نزا تا سال ۱۴۰۰**، تهران، دانشگاه عالی دفاع ملی.
۶. درویشی متولی، حسین، (۱۳۸۸)، **موعودگرایی و جهانی شدن فرهنگی**، قم، انتشارات مشرق موعود.
۷. راش، مایکل، (۱۳۷۷)، **جامعه و سیاست**، ترجمه منوچهر صبوری، تهران، انتشارات سمت.
۸. سعیدی، ابوالفضل، (۱۳۹۷)، **فرهنگ توصیفی مفاهیم راهبردی**، انتشارات دانشگاه عالی دفاع ملی.
۹. صدوق، محمدبن حسن، ابن بابویه، (۱۳۶۲)، **عیون اخبار الرضا**، تهران، انتشارات اسلامیه.
۱۰. صدوق، **کمال الدین و تمام النعمه**، ج ۱، ص ۲۸۰
۱۱. طباطبایی، سیدمحمدحسین، (۱۳۷۵)، **تفسیر المیزان**، قم، انتشارات اسلامی.
۱۲. لاریجانی، علی و غلامی ابرستان، غلامرضا، (۱۳۹۶)، **رابطه اقتدار و مشروعیت در نظام سیاسی اسلام**، تهران، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز.
۱۳. فرتوت، محسن، (۱۳۹۳)، **انقلاب اسلامی و استحکام بخشی ساخت درونی قدرت**، تهران، **فصلنامه مطالعات دفاعی استراتژیک**، دانشگاه عالی دفاع ملی.
۱۴. کلانتری، فتح...، (۱۳۹۶)، **شناسایی عوامل مرتبط با مولفه دفاعی - امنیتی، فصلنامه شماره ۵۷ راهبرد دفاعی**، تهران مرکز تحقیقات راهبردی دفاعی.

۱۵. کلینی، محمدبن یعقوب، (۱۳۶۱)، **اصول کافی**، قم، دفتر تبلیغات اسلامی.
۱۶. گیدنز، آنتونی (۱۳۷۹)، **جامعه‌شناسی**، ترجمه منوچهر صبوری، تهران، نشر نی.
۱۷. موسوی گیلانی، سیدرضی، (۱۳۹۴)، **گفتنمان مهدوی**، قم، انتشارات مرکز تخصصی مهدویت.
۱۸. مطهری، مرتضی (۱۳۹۰)، **مجموعه آثار**، ج ۱۸، قم، انتشارات صدرا.
۱۹. منوچهری، عباس، (مهر و آبان ۱۳۷۶)، **قدرت مدرنیسم و پست‌مدرنیسم**، دو ماهنامه اطلاعات اقتصادی - سیاسی، مؤسسه اطلاعات.
۲۰. موحدیان عطار، علی و جمعی از نویسندگان (۱۳۸۸)، **گونه‌شناسی اندیشه منجی موعود در ادیان**، قم، انتشارات دانشگاه ادیان و مذاهب.

منبع لاتین:

۱. Ellicot, Geffry.M & Robert Regionald ,(1989), *The Arms Control- Disarmanent*, and Military Security Lutovinov.